Anul LXXXIII — Sibiu, 3 Februar 1935 — Nr. 6

Telegraful Roman

Organ național-bisericesc — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andreiu Șaguna

APARE SAPTAMANAL

Abonamentul: Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 8 Dolari.

Articole și corespondențe se adresează **Redacției** Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile se adresează **Administrației** ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Jezuiții, dascălii uniației

Cu venirea sărbătorilor Nașterii Domnului pusesem punct neplăcutei hărțueli cu profesioniștii calomniei și ai injuriei adăpostiți prin redacțiile oficinelor uniate. Credeam că vor tăcea și ei măcar până trece bine acest timp pe care Dumnezeu l-a voit să decurgă «în pace și bunăvoire». Dar ți-ai găsit astfel de sensibilitate la aceia la cari a grăi înseamnă cu exclusivitate a calomnia, iar a scrie a înțepa. Și pentrucă noi am tăcut cu toate provocările ce ni le-au aruncat încă a 4 zi de Crăciun, ne mai având material nou de exploatat în spirit de ceartă, s'au apucat să recapituleze iarăși și iarăși vechile povești. Articolul de fond al «Unirei» din 29 Decemvrie 1934 poartă titlul: „*Otravă dominantă*“ având între subtitluri: «*Publicațiile ortodoxe înjură*». «*Toți seamănă vrajbă și ură*». Iar articolul de fond din Nr. de pe 12 Ianuarie 1935 poartă ca titlu «*Recapitulări de folos*», iar ca subtitluri: „*Vrajbă veche în anul nou. Autorii războiului confesional. Aparatul de stat în slujba prozelitismului*“.

Nu știm cui îi vor folosi atâtea recapitulări ale invectivei. Probabil că uniației, odată ce are atâta atracție pentru ele. In articolul acesta al «recapitulărilor» episcopia de Cluj e apostrofată pentru a nu știu câtea oară în legătură cu Maramureșul. «Unirea» recunoaște, e drept, că Maramureșul «e chinuit de multe nevoi, de mizerie și analfabetism», dar în loc să arate pe vinovat, care e uniația sub a cărei oblăduire a stat acest ținut atâta vreme, face un tărăboi nemaipomenit pe simplul motiv că episcopia Clujului a hotărât să trimită în parohiile ortodoxe deacolo preoți licențiați în teologie. Ca și când o eparhie ortodoxă n'ar avea drept să se îngrijească de parohiile sale, ci ar trebui să le dea plocon uniației care și-a dovedit cu prisosință condamnabilul obscurantism și totala incapacitate culturală în acest năpăstuit ținut românesc.

Articolul întreg e plin de otrava insinuării și a neadevărului. El se respinge dela sine pentru orice om care-l citește. Neadevărul că statul român a încurajat prozelitismul ortodox printre uniați, îl respingem în altă parte a ziarului cu dovezi concrete, de cari mai putem aduce în numerile viitoare destule. Lumea imparțială să vadă cât neadevăr uricios se ascunde în cuvinte ca acestea: «Reforma agrară s'a pus în slujba idealului panortodox. De aceea s'au dat sesiuni parohiale ortodoxe în sate curat unite. Pentru a cumpăra suflete cu pământ».

Cu stupefacție înregistrăm și acea izbucnire de ură care se cuprinde în cuvintele: «Ni s'a trimis pe cap o ploaie de *dascăli regățeni* (sublinierea e a «Unirii»), cu menirea de-a face prozelitism». Iată din ce motive s'a alimentat și se alimentează continuu tenziunea profund dăunătoare unității noastre naționale între românii de dincoace de Carpați și cei de dincolo. Iată care a fost izvorul de unde s'a generalizat în conștiința simplistă a poporului, care n'a avut nimic să împartă cu frații de peste Carpați, atitudinea de neîncredere față de aceia. Iată ce intenții atribue uniația miniștrilor noștri de instrucție, cari habar n'au avut de astfel de motive când au trimis învățători de peste Carpați în provinciile alipite. De ce au trimis astfel de învățători în Bucovina și Basarabia? Doar acolo nu sunt uniați.

«Unirea» repetă mereu acuza că organele statului fac prozelitism, dar ca ilustrare nu pot induce niciodată decât întâmplarea dela minele Ocna-Șugatag, deși această întâmplare e departe de a putea fi interpretată cum vrea «Unirea». De ce nu își amintește «Unirea» cazurile cu adevărat reale și destul de frecvente când funcționari ai statului, uniți, persecută pe ortodocși? Să mai pomenim d. ex. pe acel prefect sacrileg din Maramureș care a aruncat sfânta Euharistie ortodoxă în șanțuri?

A se vedea, ca pildă, și agronomul dela Făgăraș, dl Ilie Agârbiceanu, care refuză să execute sentința curții de Apel prin care parohia ortodoxă din Feldioara primește o sesie parohială.

Tot în Nr. din 12 Ian. 1935 al Unirii răspunde dl I. Cepariu și G. Todica la un articol mai vechiu din ziarul nostru.

Iezuitismul își arată unghiile mai fără sfială în articolul dlui Cepariu. Mai întâi dsa ține pentru a nu știu câta oară să repete niște observații puțin favorabile făcute de anumiți călători străini prin țările românești cu privire la ierarhia ortodoxă, înainte de unirea dela 1700. Ar vrea chipurile să arate că unirea a adus o adevărată mântuire pentru neamul nostru. E propriu tuturor uniaților (vezi și pe P. S. Nicolescu dela Lugoj) să caute cu lupa petele de pe viața trecutului nostru și să le exagereze, pentru a demonstra calea greșită pe care a parcurs-o poporul nostru. Sărmanii! Ei nu recunosc viața atât de bogată în virtuți excepționale pe care a avut-o poporul nostru în trecutul lui. Viață de ordine și puritate morală, viață sobră și plină de sentimente de duioșie pentru semeni și pentru dobitoace, viață de cinste și omenie. Am vrea să mai vedem multe popoare cu o astfel de viață. Și aceasta sub cele mai grele și nestatornice vremuri, sub războaie, bejenii și asupriri neîntrerupte. Cu siguranță că nici conducătorii acestui popor n'au putut fi niște destrăbălați dacă au putut educa în senzul acesta un popor. Că vor fi fost și unii conducători mai lacomi, mai cu păcate? Dar unde sunt toți ireproșabili? Ceeace-i trist pentru bieții uniați este că ei *sunt siliți de punctul de vedere pe care stau să privească cu repulsiune și cu neîncredere la toată structura și la tot conținutul spiritual al neamului nostru, ca unul ce e determinat și străbătut de duhul ortodox.* Ei sunt siliți să respingă orice inspirație creatoare ce le vine din adâncimile sufletului lor etnic, pentru că acest suflet s'a desvoltat, după ei, greșit. Ei sunt condamnați la o sterilitate radicală pe terenul marilor creațiuni spirituale, căci acestea nu sunt altceva decât țâșniri și cristalizări din etosul național. Se vor putea ei validita pe terenul științelor naturale, pe terenul filologic și istoric, cu un cuvânt pe un teren unde nu se cere decât compilație și experiment fizic, *dar pe terenul spiritual vor fi cu atât mai sterili cu cât vor vrea să fie mai catolici.*

Dar să-i dăm și noi dlui Cepariu câteva citate despre situația morală a catolicismului în țările apusene, acolo unde nu erau năcazurile dela noi. Imprumut deocamdată caracterizările câtorva papi — șefii infailibili ai catolicismului — făcute de un istoric bun catolic, al cărui manual e normativ pentru Facultățile de teologie din Germania, având, se înțelege, și pe *imprimatur*. Iată cum vorbește *Alois Knöpfler* despre papii începând cu Sixtus IV: «Acum începu pentru papalitate o nouă perioadă. Dacă până acum nepotismul se manifestase mai mult ori mai puțin izolat, acum fu ridicat la rangul de sistem formal. Purtătorilor următori ai Tiarii li se păru că oficiul lor înalt trebue să fie în prima linie un mijloc pentru îmbogățirea și înălțarea familiilor lor. Intreaga putere papală fu aservită acestui scop în modul cel mai lipsit de scrupule. Perioada aceasta demnă de plâns a nepotismului condamnabil a introdus-o generalul franciscan Francisc della Rovere, care după o scurtă conclavă fu ales la 9 August 1471 ca Sixt IV (1471—1484)» (Lehrbuch der Kirchengeschichte, ed. 6, Fr. i. Br. 1928 pg. 509). De urmașul acestuia, de Inocențiu VIII (1484—1492) zice același istoric (pg. 510): «In urma acestora s'a produs treptat o instabilitate juridică și o *imoralitate, care amenința să strice nu numai statul pontifical ci însași biserica.* Inainte de ce întrase Inocențiu în tagma clericală, i se născuseră *dintr'o legătură nepermisă mai mulți copii.* Dintre ei un fiu, Francisc și o fată, Teodorina, trăiră și după pontificatul lui; pentru ei îngriji papa în modul trebuitor. Pe un nepot de 13 ani, Ioan, l-a făcut cardinal». «Punctul culminant l-a ajuns acest period trist al papalității, când Rodrigo Borgia ieși în 11 August 1492 din conclavă, prin cumpărarea voturilor, ca Alexandru VI (1492—1503). Viața lui de până acum fusese foarte laxă. Inainte trăise în Spania ca ofițer, până ce unchiul său (Calist III) îl chemă la Roma și-l îmbrăcă în purpură. Dar și în această funcțiune își continuă viața desfrânată. Cu toate îndemnurile serioase ale lui Pius II întră în legături foarte intime cu o romană, numită Vanozza de Cataneis, care îi născu cinci copii, din cari la urcarea sa pe tron mai erau în viață patru. Grija pentru înălțarea și îmbogățirea lor, complectată cu o dragoste de nepoți absolut nedemnă, este pecetea principală a pontificatului său». Nu descriu mai departe viața acestui papă.

Ea scârbește și pe cel mai umil creștin. Citeasc-o dl Cepariu din Knöpfler, op. c. 511—512.

Să citez din acest autor și câteva cuvinte despre starea morală a poporului înainte de apariția lui Luther. Repet încăodată: Knöpfler se silește cât poate să atenueze petele grozave cu cari se prezintă viața catolică de atunci. «Cu toată învățătura omiletică și catihetică, starea religios-morală a poporului era, în general, puțin îmbucurătoare... Naivitatea dinainte se transformase în neînfrânare morală, lascivitate și obscenitate, cari otrăveau profund viața poporului și lăsau urme murdare în literatură, d. ex. în așa numitele *jocuri din nopțile de post* ale v. 15. Continuu se înmulțesc plângerile despre profanarea Duminecilor și sărbătorilor, despre batjocurirea poruncilor de-a ținea postul, despre neglijarea cuminecării, despre contractarea de căsătorii nepermise, despre necinstirea caselor lui Dumnezeu prin afaceri lumești etc.» (pg. 553—4).

Iată deci, dle Cepariu, că nu e consult să declari o epocă și un popor cu totul imoral sau absolut desăvârșit. Viața noastră, cât timp curge în vremelnicie, e cu lipsuri mai mult sau mai puțin retăcute.

De ce P. S. Episcop Niculescu nu lasă lui Stefan cel Mare liniște nici în mormânt, ci se atinge de amintirea lui plină de vrednicie pentru urmași?

Dar să trecem la al doilea punct din răspunsul dlui Cepariu. Arătasem în articolul nostru «Metoda uniată etc.» din «Telegraful Român» dela 16 Decemvrie 1934, pe baza lui I. Crisian (Beitrag zur Geschichte etc.) și G. Popovici (Uniunea etc.) că actul cu data de 4 Septemvrie 1700, în baza căruia ar fi primit atunci unirea 54 protopopi cu 1582 preoți și 200.000 suflete românești, e fals. Dl Cepariu în loc să răstoarne argumentele puternice pe cari le aduc acești istorici (și să mai amintic aci și pe Densușianu, Anal. Acad. Rom. seria II, tom. II, 1879—80) deviază la cele mai ordinare calomnii la adresa regretatului I. Crișian. Intâi înșiră numele unei serii lungi de istorici uniți cari au admis acel act. Dar observăm că toți istoricii uniți citați sunt anteriori lui Densușianu, Crișian și Popovici. Numai A. Bunea a scris după ei. Insă A. Bunea nu s'a ocupat cu această chestiune în mod special (vezi Z. Păclișanu, «Unirea» Nr. 2, 1935). Singur iezuitul Nic. Nilles s'a ocupat amănunțit cu unirea de sub Atanasie, după ce Densușianu și Crișian au demonstrat neautenticitatea pretinsului act din 4 Septemvrie 1700 (Simbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis etc. 2 vol., Oeniponte 1885). Dar ceeace-i foarte semnificativ e că Nilles nu aduce abso-

lut nimic pentru răsturnarea argumentelor zdrobitoare ale lui Densuşianu şi Crişan. Nici nu pomeneşte că acest act a fost contestat. Spune doar într'o notă sub text (vol I. p. 246) că actele sinodului din Sept. 1700 «sunt luate din cod-msc. A. E. Tr. (Archivum Episcopatus Transilvaniae Albae Carolinae), a cărui autencitate am arătat-o la pg. 165» (Eruta sunt ex codice msc. A. E. Tr., cujus authentiam declaravimus supra p. 165). Iar la pg. 165 spune tot într'o notă sub text, referitor la actele sinodului din 21 Martie 1697, de sub episcopul Teofil, că şi-a luat textul din cod. msc. A. E. Tr. care e o copie după exemplarul primordial latin dus de Baranyi în Arhiva Primatelui din Strigoniu. («Textum nostrum ipsi eruimus ex codice msc. A. E. Tr., exacto ad exemplar princeps, quod e Transilvania allatum Baranyi in scrinus A. Pr. St. reposuit»).

Ce urmează de aci? Nilles n'a văzut nici măcar traducerea latinească primordială de pe actul dela 4 Septemvrie 1700. Şi de ce n'a văzut-o, dacă spune că se afla în arhivul din Strigoniu. Doar Strigoniu era mai aproape de Innsbruck decât Alba-Iulia? Pentru simplul fapt că nu se afla. Dar chiar dacă s'ar fi aflat, ea încă tot nu înseamnă nimic. Protopopii au trebuit să audă şi să subserie — dacă au subscris — la 4 Sept. 1700 un act românesc. Şi aici subscrierile originale interesează. Acel act românesc *original* nu există nicăiri şi nici Nilles nu poate să spună unde se află. Şincai (vezi art. din Telegraful Român din 16 Decemvrie 1934) şi Samuil Clain (G. Popovici op. c. 137) spun anume că acel original nu se afla nici pe timpul lor.

Argumentele aduse de Densuşianu, Crişan, Popovici, din analiza critică a documentului ce se pretinde din sin. d n 4 Sept. 1700 n'au fost scrutate şi respinse aşadar de nimenea până acum. E foarte semnificativ: A trecut o jumătate de veac de când actul de bază al uniaţiei a fost dovedit falsificat şi nu s'a găsit nimeni să ia rând pe rând argumentele cari pledează pentru fals tatea lui şi să le respingă. A. Bunea, istoricul mai de seamă al uniaţiei, n'a îndrăznit să se ocupe cu chestiunea. La cele câteva argumente pe cari le-am înşirat şi noi în articolul «Metoda uniată», dl Cepariu nu răspunde, ci declară simplu pe Crişan de «calomniator şi falsificator care-şi întemeiază minciunile şi scorniturile sale etc.», «a cărui nulitate desăvârşită o arată celebrul scriitor Nic. Nilles etc.»

Să vedem mai departe cine e istoric serios, Crişan ori Nilles? Densuşianu şi Crişan au fost primii istorici cari au descoperit actul original al unirii din 7 Octomvrie 1698. Până atunci nu se cunoştea decât traducerea românească după traducerea falsă pe care a făcut-o Baranyi după acel act. Actul original descoperit de Densuşianu-Crişan sună: «Noi mai josu scrişii Vladica, Protopopii şi Popii Besericelor romanesci ...ne unim cu Beserica Romei cea catolicească, şi ne mărturisim a fi mădularele cestei Beserici Sante catolicească a Romei prin cesta carte de mărturia a nóstra, şi cu acele Privelegiomuri voimu să trăimu cum traiescu madularile şi popii acestei Beserici Sante...» Cum a tradus iezuitul Baranyi? A vârât în mijlocul acestui text cele 4 puncte şi toate credinţele Romei: «...cum Ecclesia Romano-catholica Unionem inimus, ejusdemque Sanctae Matris Romano-catholicae Ecclesiae commembra nos tenere praesentium declaramus, *omnia admitentes, profitentes et credentes, quae illa admittit, profitetur ac credit, praesertim vero illa quator puncta, in quibus hactenus dissentire videbamur* etc.» Tot ce-i substras e adausul iezuitului. Iezuitul Nilles priveşte aceste adausuri ale lui Baranyi numai de nişte explicaţiuni ale ideilor sinodului (Nilles op. c. 205). Pe Crişan, care asemenea lui Densuşianu, a văzut aci o falsificare esenţială a actului îl declară Nilles calomniator. De ce n'a căutat iezuitul Baranyi să convingă pe protopopi să admită în textul românesc aceste adausuri privitoare la credinţă. Densuşianu şi Crişan deduc, pe drept cuvânt, că protopopii n'au admis decât un fel de alianţă bisericească, pe când iezuitul, după obiceiul iezuitic, a întrodus în traducerea sa şi renunţarea lor la credinţă. Cu drept cuvânt spune Crişan că protopopii n'au acceptat decât ce le cerea împăratul Leopold prin Diploma sa din 14 April 1698: *legătura cu pontificele roman, fără nici o schimbare în cele ale credinţei.* Căci iată ce se spune în acea Diplomă «Qui ex sacerdotibus graeci ritus edita professione ad observantiam graeci ritus aoud catholicos cum agnitione summi Pontificis se declaraverit, quod iusdem prorsus juribus, privilegiis etc.» Precum se vede împăratul cere numai «recunoaşterea pontificelui roman». Nilles îl declară şi pe acest motiv pe Crişan calomniator şi mincinos (pagina 216). Dar se vede cine este mincinosul.

Unde iezuitismul lui Nilles ajunge culmea, iar dl Cepariu îl urmează orbeşte, este acolo unde afirmă că profesorii lui Crişan văzând nulitatea lucrării lui n'au voit să-i admită publicarea (op. c. 172). Când nu poate răspunde deschis, iezuitul loveşte perfid. Pe ce se sprijină iezuitul Nilles când afirmă aceasta? Pe o notiţă al lui Crişan dela pg. 3 a lucrării sale. (Quoniam Ioannes Crişan in fragmento disertationis inauguralis, quam ejus in Universitate Lipsiensi professores, ipso fatente, indignam publica luce judicarunt pag. 3... = Deoarece Ioan Crişan într'un fragment al lucrării sale de doctorat, care, după propria lui mărturie la pg. 3, n'a fost găsită de profesorii lui dela Universitatea din Lipsca demnă de publicat.). Iată notiţa lui Crişan: «Die der philosophischen Facultät zu Leipzig schon im März 1880 vorgelegte Arbeit hatte in ausfürhrlicherer Darstellung die Geschichte der griechischen Kirche in Siebengürgen im Mittelalter und unter den Wahlfürsten behandelt. Nachdem inzwischen der zweite Band von Hurmuzake's Fragmenten zur Geschichte de Rumänen erschienen, hat die philosophische Facultät zu Leipzig, da durch Hurmuzaki's Werk meine ältere Abhandlung leider in wesentlichen Theilen antiquirt worden ist, *nur die Veröffentlichung* der Unionsverhandlung unter Kaiser Leopold I genehmigt = Lucrarea pe care am prezentat-o Facultăţii filosofice din Lipsca încă în Martie 1880 trata într'o expunere mai amănunţită istoria bisericii greceşti în Ardeal în evul mediu şi sub principii ereditari. După ce între timp a apărut al doilea volum din scrierea lui Hurmuzache, Fragmente zur Geschichte der Rumänen, Facultatea filosofică din Lipsca, dat fiind că tratatul meu mai vechiu devenise, prin opera lui Hurmuzache, învechit *a aprobat numai publicarea Tratativelor de unire sub împăratul Leopold I*».

Profesorii lui Crişan au admis deci publicarea tocmai a acelei părţi din lucrare, pe care a folosit-o Nilles şi de care ne ocupăm: Beitrag etc. apărută în 1882. Partea care trata istoria mai veche n'au mai admis-o, nu din alt motiv, ci pentrucă între timp, în 1881 apăruse lucrarea mai nouă a lui Hurmuzache. Iezuitul Nilles declară în general că profesorii lui Crişan nu i-au admis publicarea scrierii, ca să arunce bănuiala tocmai asupra părţii acesteia admisă spre publicare. La dl Cepariu calomnia iezuitului Nilles ia o formă şi mai iezuită: «Nu şi-au spus asupra pamfletului său vulgar verdictul de condamnare înşişi profesorii săi dela Lipsca, refuzând să-i tipărească elucubraţia în publicaţiile institutului lor?»

In rezumat actul pretins dela 4 Septemvrie 1700 nu-i decât darea pe româneşte a traducerii false iezuite de pe hotărârea protopopilor din 7 Octomvrie 1698. I s'a pus traducerii româneşti a acelui fals data de 4 Sept. 1700 şi i s'au adaus numele tuturor protopopilor câţi erau în catalogul eparhial de atunci împreună cu preoţii lor. Toată înscenarea s'a întocmit mai târziu. Trebuia iezuiţilor un act românesc *cu cele 4 puncte, aprobat de tot clerul român.* Cel din 7 Oct. 1698 nu împlinea nici una din aceste două condiţii.

Intr'un număr viitor se va vedea mai pe larg, din două acte dela 1747 (Msc. Wallachische Union, Muzeul Brukenthal), unul emanat dela protopopii uniţi, altul dela secretarul lui Inocenţiu Clain, cât de absurdă este afirmaţia dlui Cepariu că unirea s'a făcut printr'o mişcare de conştiinţă. Din ele se va vedea că nici protopopii uniţi de atunci nu înţelegeau prin unire o schimbare a credinţii, întocmai ca şi protopopii din 7 Oct. 1698, căci vorbesc de «religio nostra» pe care o avem de demult, de pe timpul, lui Gavril Bathory (1609) şi de mai demult, cum dovedesc bisericile noastre vechi («Religionem nostram semper fuisse in hoc regno toleratam, templa nostra antiqua semper sufficienter testantur»). Iar de unire zic «Deus novit, utrum ex desiderio cleri aut contra voluntatem facta fuerit = Dumnezeu ştie dacă a fost din dorinţa clerului sau contra voinţei lui».

Să ne ierte şi stimabilul G. Todică dacă nu mai avem loc să răspundem acum noilor dsale elucrubaţii astronomico-teologice. Vom vedea într'un număr viitor în ce prăpăstii a căzut sărmanul, declarând că familia şi naţiunea sunt nişte prejudecăţi de cari Hristos cere să ne eliberăm.

D. S.

C. preoţi să stea în fruntea mişcării

Oastea Domnului

* FOIŞOARA *

Comemorarea lui Nicolae Cristea[1]

(1) de prot. **Emilian Cioran**
preşedintele Reuniunii

Doamnelor şi Domnilor,
Iubiţi meseriaşi,

Comemoraţiile nu învie morţii. Dar ele scot din colţul de nemurire chipurile mari ale trecutului şi le aduc în lumina făcliilor de pomenire înaintea atâtora, cari până atunci sau nu ştiau nimic despre acei oameni, sau îi uitaseră. Şi, poporul întreg pentru care se face comemoraţia se simte în adevăr trăind mai puternic, căci la puterea lui se adaugă, în ciasul de recunoştinţă, puterea păstrată în scrise, în aşezăminte şi fapte a celui care se pomeneşte. Astfel se exprimă marele învăţat N. Iorga.

Comemoraţiile sunt popasuri de reculegere, momente de admiraţie, prilejuri de a cerceta trecutul prin cunoaşterea şi evocarea oamenilor aleşi de cari e legată şi împletită viaţa şi aspiraţiunile unui neam, căci istoria unui popor, în toate manifestările lui de orice ordin ar fi, este în fond istoria oamenilor mari şi aleşi.

Când am simţit noi o mai arzătoare necesitate, ca în ceaţa vremilor de astăzi, de-a cunoaşte figurile mari, icoanele luminoase ale trecutului prin personalitatea, activitatea, caracterul acelora, cari au despicat zări şi au lăsat o dungă de lumină călăuzitoare şi pilduitoare pentru urmaşi în lupta neostoită a vieţii!

Fireşte, avem înaintea ochilor noştri sufleteşti acele personalităţi, cari în slujba neamului, în slujba unei idei, în slujba binelui obştesc au avut o singură atitudine neşovăitoare, fără precupeţire, conduşi fiind numai de conştiinţă, de demnitate şi caracter.

La anul 1900 se prezintă o delegaţie a membrilor reuniunii meseriaşilor români din Sibiu, fericitului mitropolit Meţianu, ca să primească a le fi patron, ca odinioară mitropolitul Şaguna. Cu acest prilej, mitropolitul le adresează următoarele cuvinte: „Dacă astăzi ne putem mândri cu o clasă a meseriaşilor şi industriaşilor noştri, meritul revine în cea mai mare parte bărbatului *încărunţit* care s'a gândit la întemeierea Reuniunii meseriaşilor, dela care s'a răspândit un mare număr de meseriaşi, aproape în toate părţile locuite de români. *Fiţi deci cu recunoştinţă în toate timpurile faţă de el* şi faţă de toţi binefăcătorii voştri".

Acest bărbat de care pomeneşte mitropolitul Meţianu nu este altul, decât venerabilul asesor consistorial, luptătorul neînfricat şi fostul preşedinte, fondatorul Reuniunii sodalilor români din Sibiu, Nicolae Cristea.

Conducătorii, comitetul şi membrii „Reuniunii culturale-naţionale a meseriaşilor români din Sibiu", sunt în firul tradiţiei păstrat cu sfinţenie, urmând sfatul arhiereului de-a fi cu recunoştinţă în toate timpurile faţă de fondatorul Reuniunii şi faţă de toţi binefăcătorii ei — când aducem astăzi un modest prinos de recunoştinţă, prin comemorarea a 100 ani dela naşterea aceluia care la anul 1867 a dat fiinţă Reuniunii şi pe care a condus-o ca preşedinte timp de 30 de ani.

Icoana luminoasă, senină şi plină de bunătate a fondatorului, luptătorului pe care voi încerca să o înfăţişez în persoana lui N. Cristea, va fi în legătură cu înfiinţarea Reuniunii, cu cei 30 de ani de activitate, ca preşedinte; arătând împrejurările extrem de grele în care s'a înfiinţat; cum s'a desvoltat şi evoluat această societate; sufletul mare, statornicia şi însufleţirea pe cari le-a adus ca jertfă pentru închegarea şi organizarea clasei de mijloc; în urmă, voi arăta şi alte părţi din activitatea multilaterală a personalităţii proeminente şi distincte, căci pe Nic. Cristea îl revendică deopotrivă biserica, al cărui slujitor devotat şi cu dreptate a fost; îl revendică seminarul Andreian unde a funcţionat ca un luminat profesor; apoi ziaristica românească; *mai mult,* îl revendică întregul neam, căci a fost unul din cei mai desăvârşiţi reprezentanţi ai luptelor şi aspiraţiunilor sale.

In toate slujbele, acelaş om integru, acelaş caracter, rămânând pildă astăzi şi totdeauna, de stimă şi admiraţie — desprinzând unul fiecare din noi cuvenita învăţătură pentru prezent şi orientare pentru viitor. Amintesc aci o coincidenţă în legătură cu comemorarea lui N. Cristea. Tot astăzi serbăm şi ziua onomastică la al 2-lea fondator, V. Tordăşianu.

*

Reuniunea sodalilor români din Sibiu, a luat fiinţă la anul 1867, cea dintâi reuniune de acest fel în Transilvania.

Se naşte firească întrebare: *care* era starea meseriaşilor români, a meseriilor peste tot, înainte de anul 1848 şi după acest an al libertăţii? *Cari* erau împrejurările de desvoltare mai ales la oraşe pentru meseriaşii români? Numai cunoscând aceste stări vom putea aprecia în întregime opera, strădania şi gândul fondatorului N. Cristea cu înfiinţarea Reuniunii şi vom putea judeca însemnătatea, valoarea societăţii şi activitatea fondatorului ei.

Poporul nostru se constituia în veacul al XIX-lea şi cu mult în urmă până la originea sa, din agricultori, păstori şi zileri,

[1] Ţinută la 11 Noemvrie 1934, la 100 de ani dela naşterea lui.

Investitura I. P. Sfinţitului mitropolit *Nicodem* s'a făcut, cu obişnuitul ceremonial, la palatul regal din Bucureşti, în ziua de Miercuri, 30 Ianuar, când Suveranul i a încredinţat toiagul pastoral al mitropoliei Moldovei.

In numărul viitor vom revenì asupra acestui însemnat act din biserica noastră.

† I. P. Sf. Mitropolit Vasile Suciu al Blajului

In reşedinţa sa, din istoricul castel dela Blaj, a încetat din viaţă, în noaptea de 25 Ianuar, I. P. Sf. Mitropolit greco-catolic *Vasile Suciu.*

De mai mulţi ani înaltul prelat era greu suferind, a suportat operaţii din cele mai grele şi, în cele din urmă, n'a mai luat parte în vâltoarea sbuciumărilor publice.

Mitropolitul Vasile Suciu moare la vârstă de 62 de ani, ca al patrulea mitropolit al Blajului, după o păstorire de 15 ani, închinată binelui bisericii greco-catolice, actelor de filantropie, şi culturii credincioşilor.

Toate aceste fapte îl ridică între citorii mari ai micului oraş de pe maluri târnăvene.

In ramura activităţii de cărţi bisericeşti, defunctul a scris şi tipărit câteva volume, între care se înşiră la primul loc patru volume de *Teologie dogmatică*, întocmită în spiritul bisericii apusene romano-catolice şi după izvoare mai mult sau mai puţin acreditate.

Defunctul prelat a fost legat cu inima de aspiraţiunile neamului românesc.

Inmormântarea regretatului mitropolit s'a făcut, în 29 Ianuar 1935, din catedrala mitropolitană în cimitirul greco-catolic din Blaj.

Veşnică să-i fie amintirea!

Inalt Prea Sf. nostru mitropolit Nicolae a fost reprezentat la trista ceremonie a înmormântării prin P. Sf. arhiereu vicar Vasile, în fruntea unei delegaţiuni.

Cum a sprijinit statul român idealul ortodox prin reforma agrară

„Parohiile *unite* din Valea Nirajului şi filiile lor cu 2—3 familii au primit sesii parohiale zeci de jugăre, d. e. Sf. Andrei, Troiţa, Roteni, Bolintineni, Crăciun, pe când cele *ortodoxe* n'au primit aproape nimic.

Parohia ortodoxă din Deva care are circa 3000 suflete cu protopop şi un paroh, a primit din reforma agrară 24 jug., pe când parohia unită cu abia 260 suflete a primit 15 jug.

Parohiile unite din judeţul Hunedoara au fost favorizate la împroprietărire la insistenţa agronomului regional Eugen Trastian, de confesiune unită.

Parohia unită din Bodogaia (jud Odorheiu) deşi nu are nici un credincios, a fost împroprietărită cu 15 jug. pământ.

Parohia ortodoxă Drăguş (jud Făgăraş) care are circa 1600 suflete, a primit din reforma agrară 3 jug. pământ, iar parohia unită, care nu are nici un credincios, tot 3 jug. Asupra acestei parohii vom reveni mai jos.

Parohiei unite din Gusu (jud. Sibiu) i s'a dat din rezerva de stat dela Alămor 11 jug., iar parohiei ortodoxe Topârcea cu peste 2500 suflete, care e învecinată cu Alămorul, cu toate cererile ce le-au făcut-nu i s'a dat nimic.

Parohia ortodoxă şi unită din Chesler (jud Târnava-mică) au cerut să li se dea din rezerva de stat pădure. Parohiei unite i s'a dat pădure în valoare de circa 350.000 Lei, iar parohiei ortodoxe nu i s'a dat nimic, pe motiv că aceasta ar fi contra legii.

In plasa Huedin, jud. Cluj, o mulţime de parohii ortodoxe mari, dar sărace, ca Valea-Drăganului, Risca, Rogojel, Straja, Cubleşul, Bedeciu, Vinciu nu au primit nimic din reforma agrară, deşi era de unde, iar parohiile unite toate au rămas cu sesiile parohiale primite dela statul ungar.

In plasa Buziaş, jud. Timiş, sunt în total 6700 suflete ortodocşi şi circa 1700 suflete uniţi. Fiind în 1922 senator al cercului Buziaş fostul subsecretar de stat la domenii, G. Cipăianu, unit, s'au favorizat cu ocazia împroprietăririi cele 7 parohii unite, cari au primit în total 253 jug. ca sesii parohiale şi pământ la biserici, însă cele ortodoxe abia 78 jugăre. Afară de aceastea au primit dela stat materialul pentru zidirea bisericilor unite din Dragşina, Hitiaş, Jebel şi Racoviţa, din nişte castele şi edificii expropiate, în valoare de mai multe milioane, pe când ortodocşii au primit numai pentru biserica din Folia, deşi au cerut în repeţite rânduri să li se dea şi lor la zidiri de biserici materialul necesar.

a) Aşa d. e.: Comuna Dragşina cu 393 suflete ortodoxe şi 69 suflete unite a primit din reformă pentru biserica ortodoxă 15 jug. iar pentru cea unită 48 jug. Cu ord. Nr. 4733 din 28 Ian. 1929 al Min. Agriculturei materialul în valoare de 1 milion dintr'un castel şi din casa de pe moşia expropiată „Arsure" a fost atribuit bisericii unite, însă bisericii ortodoxe, deşi e foarte slabă, deşi a cerut în repeţite rânduri, nu i s'a dat nimic. Tot asemenea s'a cerut material pentru zidirea şcoalei primare, dar nu s'a dat nimic. Ba şi puţinilor credincioşi rom.-cat. unguri li s'au dat 26 jug., sesie parohială, 5 jug. pentru casa de rugăciune, 5 jug. pentru cantor şi 5 jug. oentru şcoală (secţia maghiară);

b) Comuna Hitiaş, cu 1202 suflete ortodoxe şi 210 suflete unite, a primit biserica ortodoxă 17 jug., iar biserica unită 49 jug.; biserica unită a mai primit gratuit materialul de zidire al bisericii;

c) Comuna Icloda, cu 487 suflete ortodoxe şi 102 suflete unite, a primit biserica ortodoxă 16 jug., iar biserica unită 52 jug. Biserica unită a primit în 1928—30.000 Lei ajutor dela Min. Cultelor, cea ortodoxă nimic, deşi e slabă şi necesită mari reparaturi;

d) Comuna Jebel, cu 2743 suflete ortodoxe şi cu 233 suflete unite. Biserica unită a primit 40 jug. pământ, materialul de zidire din conacul Mira III expropiat, şi dela prefectura judeţului Timiş în 1928 un ajutor de 250.000 Lei. Materialul de zidire a fost transportat la ordinul preotului unit în mare parte de credincioşii ortodocşi din Jebel;

e) Comuna Folia, cu 587 suflete ortodoxe şi 194 unite. Biserica ortodoxă a primit 16 jug., iar cea unită 46 jug. Biserica ortodoxă fiind foarte slabă a primit material de zidire din un conac expropriat. Uniţii au biserică şi casă parohială pompoasă zidite din fondul religionar romano-catolic sub stăpânirea maghiară;

f) Comuna Racoviţa, 1151 suflete ortodoxe şi 276 unite. Biserica ortodoxă a primit 14 jug., cea unită 18 jugăre având dinainte sesie de 29 jugăre. Biserica unită a mai primit materialul de zidire în valoare de circa 400.000 Lei, transportat în mare parte tot de credincioşii ortodocşi.

In hotarul acestei comune a primit episcopul Lugojului sesiunea sa de 178 jugăre calitatea primă şi castelul „Marialac", care e vrednic milioane.

Comuna Izvin, judeţul Arad:

In această comună prin anii 1925—6 misionarul episcopiei unite din Lugoj a atras la unire prin beutură şi promisiuni vreo 140 suflete de ortodocşi, epoi a reuşit să câştige în 1926 cu ajutorul subsecretarului de stat Cipăianu 24 jug. sesie parohială, iar în anul 1928 alte 8 jugăre, şi 10 jugăre pentru biserică, 6 jug. pentru cantor, pământ în hotarul comunei învecinate Bazoş, pe marginea canalului Bega, loc de zarzavat, care se arândează cu cca 5000 Lei jugărul, pe când sesia parohiilor ortodoxe cu abia 600—800 Lei jugărul. Pentru întărirea acestei parohii unite s'a dat din partea prefecturei Timişoara în anul 1929 — 25.000 Lei ajutor, pe când celei ortodoxe nimic. La şcoala de copii mici, unde nu e nici un copil unit, la insistenţa uniţilor revizoratul a numit pe învăţătoarea unită Ileana Pascu.

La ferma model de pe teritorul acestei comune a fost administrator Vas. Farcăşianu, unit, care sub guvernul Maniu a fost avansat director al Camerei de agricultură din Timişoara". (Din broşura: *Confesionalism politic*, de Păr. Nichifor).

Organizaţi Reuniuni de femei

apoi, din preoţi, învăţători şi prea puţini funcţionari publici. Comercianţi, industriaşi şi meseriaşi, abia de existau. Nu că românul nu ar fi avut sau nu ar avea aplicare spre meserii, căci din timpuri străvechi, agricultorul nostru a fost şi meseriaş în mare parte. *Cine* cultiva inul şi cânepa apoi pânza, *cine* o ţesea pentru albituri? Dar din lâna oilor ciorapii, pantalonii, sumanul?; iar din piei, cojoace ş. a. m. d., — restul de îmbrăcăminte le procurau dela oraşe, putem afirma cu toate aceste, că ocupaţiunea era mărginită numai pe lângă „băta păstorului şi coarnele plugului" — după cum se exprimă fondatorul Reuniunii.

„Am cugetat — scrie N. Cristea — că un popor nu poate progresa numai cu ţărani şi funcţionari. — puterea de viaţă, de rezistenţă şi independenţă i-le dă însă industria, comerţul şi meseriile". In casele înaintate, burghezia, clasa de mijloc îşi au evoluţia lor cu veacuri în urmă; *la noi*, abia se poate vorbì de un modest început la sfârşitul veacului al XIX-lea.

Şi sub acest raport, trăiau sub carantină ca în toate domeniile de manifestare ale vieţii, chiar sute de ani. Dacă cineva practica o meserie oarecare şi se dovedea, i-se confişcau instrumentele de lucru, era pedepsit, sau era nevoit să-şi nege naţionalitatea. Meseria aparţinea ca multe alte — privilegiilor şi privilegiaţilor. *Cea mai asprā* oprelişte era în aşanumitul „fundus regius". Aşezarea la oraşe ca meseriaş român, învăţarea meseriei erau îndeletniciri nepermise elementului românesc. *Poate fi* mirare de această oprelişte, când în veacul al 18 şi 19 nu era permis ca biserica românească să aibă turn şi clopote în acest oraş? *Şi*, care era raportul chiar dacă cineva învăţa şi practica o meserie, faţă de alţi meseriaşi de altă naţionalitate cu privilegii, cu trecut din tată în fiu, cu capital şi experienţa, cu legături — faţă de modestul începător cu capital mic şi cu cultură mai redusă!

Cum aceasta era starea la anul 1848, mergând mai în urmă, sub acest raport starea este şi mai tristă. Trăind în iobăgie la sate, toleraţi la oraşe, *cum* să fi permis stăpânitorii de pe vremuri practicarea şi învăţarea meseriilor la oraşe, ca români? Pe la anul 1811, măerenii din Sibiu au înaintat o jalbă la curtea din Viena, că nu sunt primiţi la meserii ca români, nu-i admit saşii în aşa numitele „ţehuri", în schimb, erau obligaţi să presteze atâtea servicii gratuite la oraş, aflându-i buni la robotă nu însă la drepturi. S'a ordonat o anchetă, care a constatat în ce umilinţă şi ce nedreptate le fac mai marii oraşului; li s'a recunoscut că plângerea este dreaptă şi s'a dat ordin să fie primiţi la meserii şi în „ţehuri" (sindicate).

Probleme, fapte, comentarii

Vechea artă religioasă la români, de *N. Iorga*, preşedintele comisiunii monumentelor istorice, Editura Episcopiei Hotinului, Tip. „Datina Românească" Văleniì-de-Munte, 1934. — Un vol. de 144 pagini + 49 pagini ilustraţii. Preţul: 50 lei.

Volumul conţine preţios material după mai multe conferinţe, ţinute în capitală, în 1933 şi 1934, despre: Icoana românească, Argintăria românească, Miniaturile româneşti, Sculpturile în lemn, şi ţesăturile: va să zică despre lucruri pentru o lume, care se interesează de rămăşiţele vechei arte româneşti ce se împuţinează pe zi ce merge. Sânt chestiuni desfăşurate cu prea recunoscuta competenţă a marelui nostru cărturar, a dlui profesor Nicolae Iorga.

*

Filosofia greacă, epoca elenistă-romană, de *Wilhelm Windelband*, traducere de *Tudor D. Ştefănescu*, profesor la colegiul naţional Carol I şi la liceul ortodox de fete, din Craiova, Tip. „Biruinţa". F. a. — Un volum de 170 pag. Preţul?

Este unul din volumele apărute în publicaţia intermitentă, îngrijită de dl prof. T. D. Ştefănescu dela Craiova, sub numirea «*Cultura greco-romană în viaţa românească*».

Filosofia greacă, supusă unei cercetări serioase filosofice, a găsit în profesorul Windelband, dela Heidelberg, pe unul dintre tâlcuitorii ei fruntaşi.

Spre deosebire de lucrările multor filosofi germani, cartea profesorului Windelband prezintă o valoare, ca formă, prin expunerile sale în fraze scurte şi clare, — ear, în ceea ce priveşte conţinutul, prin noutatea şi temeinicia ideilor desfăşurate atunci, când tratează epoca elenistă-romană din filosofia greacă.

Traducătorul, dl prof. Ştefănescu, luând sarcina să tâlcuească în româneşte opera profesorului dela Heidelberg, vine să aducă un netăgăduit bine celor ce se îndeletnicesc mai d'aproape cu probleme filosofice.

La sfârşitul volumului, care arată evoluţia filosofiei greceşti, perioadele şi reprezentanţii lor, traducătorul român a adaos un scurt capitol despre *filosofia greacă în cultura română*, indicându-se o mare parte dintre lucrările autorilor noştri, cari au tratat despre filosofie sau despre anumite capitole din filosofia greacă. „Mult ar câştiga şi elevii noştri, şi oamenii noştri de cultură, — închee, cu drept cuvânt, dl Ştefănescu, — dacă ar căuta să se pătrundă de soliditatea şi adevărul teoriilor care de secole servesc drept baze cercetărilor fără ca focarul lor să peardă ceva din grandoarea şi strălucirea lui".

*

Dogme, rasă, naţiune, stat, de *Radu A. Florescu*, Bucureşti, Institutul „Eminescu" S. A. 1934. — Un vol. de 206 p. Preţul 75 lei.

Autorul îşi propune să cerceteze unele probleme politice ale zilei, în scop de a contribuì la deslușirea lor şi a răspunde astfel la întrebarea ce se aude azi tot mai des: *Incotro mergem*?

In zece capitole se explică, între altele, însemnătatea dogmelor privite din cele mai diferite puncte de vedere, urmate apoi de teoriile asupra mişcării ideologice, cunoscute sub numirea de *rasism*; sub variate aspecte este privită *naţiunea şi naţionalitatea*; tot astfel şi antisemitismul, socialismul constructiv şi destructiv, partidele politice şi parlamentul etc.

Chestiunile sânt, cum vedem din aceste înşirări de titluri, destul de grave şi actuale, ca să fie studiate cât mai serios.

*

Pedeapsa depunerii din cler, de Pr. *Spiridon Cândea*, retipărire din Revista Teologică, Sibiu, 1935, Tip. Arhid. — O broşură de 40 p. Preţul?

Pedeapsa cea mai gravă aplicată clericilor vinovaţi: caterisirea, degradarea, excluderea sau depunerea din cler, este tratată în acest studiu pe temeiul canoanelor şi al practicei bisericeşti.

Se arată pe scurt, dar temeinic şi documentat, care sânt delictele pedepsite cu depunere şi cum biserica a aplicat sancţiuni pentru aceste delicte, ear prin luarea de măsuri a făcut ca viaţa morală a credincioşilor şi concepţia despre religia creştină să fie respectate. Cu cât legile bisericeşti vor fi urmate cu ascultare tot mai pronunţată din partea creştinilor, cu atât mai mult

VOINŢA ARDEALULUI. Am arătat în numărul trecut al ziarului nostru că o delegaţie de fruntaşi ardeleni s'a prezentat, zilele trecute, în frunte cu I. P. Sf. Sa Mitropolitul Nicolae şi dl Sextil Puşcariu dlui prim-ministru Tătărescu cerând repatrierea *Fundaţiunii „Gojdu"* şi *desfacerea Acordului dela Vatican.* Faptul de-o importanţă covârşitoare este că memoriul prezentat cu această ocazie e semnat de peste 560.000 români ardeleni. Dacă ţinem seama că iscăliturile acestea sunt numai dela cei vrâstnici, în cea mai mare parte dela capii de familie, putem considera acest memoriu ca un adevărat plebiscit al neamului românesc din Ardeal, ca o manifestare impresionantă a voinţii Ardealului românesc.

Menţinerea Acordului dela Vatican, şi după această repudiere a lui din partea românimii ardelene, ar însemna o nesocotire a celor mai fundamentale principii după cari se conduc azi popoarele.

Evenimentul e prea important ca să nu mai trebuiască să revenim în numerile viitoare asupra lui.

va sporì viaţa morală şi disciplina în cler şi popor. Acest lucru se dovedeşte, clar precizat, pe paginile menţionatei broşuri a părintelui Spiridon Cândea.

*

Cunoşti tu calea? *Chemări către suflet, de Preotul* Toma Chiricuţă, *Editura «Fântâna Darurilor», Buc. 1934. — Un vol. de 271 pagini. Preţul 60 lei.*

Eată o nouă carte care este un prea frumos rod al muncii părintelui Toma dela biserica «Zlătari» din Bucureşti. Harnicul şi smeritul propovăduitor al cuvântului dumnezeesc ne dă, în noul său volum, 22 predici, cele mai multe inedite, altele apărute în volumul Chemări de departe.

Fraţii preoţi şi bunii credincioşi le vor primì cu interesul şi iubirea dovedite şì la alte prilejuri faţă de publicaţiile osârdiosului preot dela Zlătari, care izbuteşte mereu să învedereze atât de luminos adevărul, frumuseţea şi adâncimea, cuprinse în rândurile din Evanghelie.

*

Distincţie binemeritată. — Ca întregire la notiţa apărută, sub acest titlu, în numărul nostru din 13 Ianuar, mai primim următoarele: In Dumineca din 20 Ianuar 1935 s'a ţinut în biserica din Bobâlna [lângă Orăştie], solemnitatea în vederea distincţiei preotului local *Petru Lula* cu brâul roşu, acordat din partea I. P. Sfinţitului Mitropolit Nicolae. Un sobor de preoţi, din tractul Geoagiului, în frunte cu Păr. protopop Valer Goron, a săvârşif slujba divină în asistenţa mulţimii de credincioşi, ţărani şi cărturari, în mijlocul cărora Păr. P. Lula s'a bucurat totdeauna, timp de peste trei decenii, de multă dragoste şi respect, ear faptele sale meritau deplin încrederea şi distincţia, date din partea superiorilor săi. La sfârşitul slujbei, a cuvântat Păr. protopop Goron, reliefând activitatea frumoasă a sărbătoritului, care timp de 34 de ani s'a dovedit a fi adevărat păstor sufletesc al păstoriţilor săi, oameni vrednici şi buni credincioşi. A răspuns adânc emoţionat sărbătoritul, ascultat cu evlavie de toţi cei de faţă. După aceasta a vorbit dl *Dr. A. Vlad,* — fost ministru şi membru marcant al corporaţiilor noastre bisericeşti, — accentuând că, în criza morală actuală, se resimte în deosebi trebuinţa educaţiei religioase creştineşti; ear sărbătoritul, slujitor al altarului dela Bobâlna, prin credinţa şi munca sa pilduitoare de atâţia ani, a dat o bună îndrumare tuturor enoriaşilor săi, cari totdeauna l-au ascultat şi urmat cu fiască iubire. S'au mai rostit felicitări în numele preoţimii din protopopiat şi în al parohienilor din comună, celuice propovedueşte cuvântul Domnului şi îndeamnă cu lungă răbdare şi cu bună învăţătură.

*

Pentru tineretul nostru. — Astăzi, în ţara noastră, organizarea tineretului ortodox de toate categoriile, rural, urban, de şcoală primară, secundară şi universitară este cea mai mare problemă care se impune categogic şi — cred — nime n'ar putea contesta nici momentul, nici necesitatea. O fugară anchetă, dar obiectivă, în zile de Dumineci şi sărbători, prin viaţa satelor, sau prin dughenele şi periferiile oraşelor, ar fi dureroasă.

Tineretul nostru de toate categoriile este crescut în atmosfera otrăvitoare a prea multor libertăţi şi este încurajat de o ucigătoare operă de distrugere sufletească. Cinematograful cu filme senzaţionale, tipărituri pornografice care împodobesc vitrinile librăriilor — multe din acestea prigonite de cenzura altor ţări — injectează sufletul tineretului cu cea mai periculoasă şi şi distrugătoare otravă. Nu acestea distrug atâtea plăpânde suflete şi nu acestea deschid, prea de timpuriu, mormântul pentru atâtea vieţi? Tineretul nostru, cu toată alarma răscolitoare de cele mai amănunţite măsuri de prevedere după monstruoasa crimă a elevilor liceeni şi a altor ordinare fărădelegi săvârşite tot de elevi şi tineret, a rămas totuşi abandonat, sau rămâne organizat în societăţi izolate în vreo câteva provincii, dar şi acestea fără legătură între ele.

Afară de acestea, astăzi, când viaţa socială şi la noi îşi caută mai accentuat ca ori când, noui tipare de viaţă, problema înmănuncherii tineretului ortodox într'o organizaţie creştină sub conducerea bisericii, trebue să fie preocuparea principală a zilei.

Lumea veche apune, şi o lume nouă vrea să răsară care-şi caută formele de viaţă.

Lumea care apune a fost creştină cum a fost; dar care vrea să vină, cum va fi? Va fi aşa, cum vom şti s'o creştem. Se va forma în tiparele de viaţă pe care le vom da noi.

De aceea mă gândesc, ce măreaţă înfăptuire a anului 1935 ar fi, înmănunchierea tineretului ortodox dintre fruntariile ţării noastre într'o mare asociaţie creştină ortodoxà (d. ex. Sf. Gheorghe) sub conducerea bisericii, care să-i înfrăţească într'acelaş crez, într'acelaş ideal şi aceeaş luptă pentru neam şi legea strămoşească.

Programul de muncă al acestei mari organizatii se poate încadra parţial în programul organizaţiei premilitare a tineretului, organizaţie înfăptuită, care-şi începe activitatea. In subcentrele de instrucţie premilitară, asociaţia religioasă creştină îşi va putea desvolta un frumos program de activitate, urmând, ca restul programului să fie desvoltat cu acest tineret în satul lui.

In general, această mare asociaţie creştină a tineretului ar avea îndatorirea de a creşte întreg tineretul şi de toate categoriile *în şcoala «Invăţătorului Celui Mare»,* Care le va reconstrui sufletul.

In această şcoală tineretul va învăţa să-şi plece genunchii în faţa sfintelor altare pentru rugă, va învăţa să iubească, să ierte şi să se jertfească pentru adevăr, bine, dreptate, pentru neam şi legea strămoşească, cu marele obligământ moral, ca, el, tineretul de astăzi, care mâne va forma suportul bisericii noastre ortodoxe şi care va ajunge să conducă destinele ţării noastre, să încreştineze viaţa familiară şi socială, legile şi toate instituţiile ţării.

O astfel de organizaţie creştină dela început s'ar părea irealizabilă, mai ales în această epocă de incertitudini, dar a o lăsa ar însemna o înfrângere în luptă cu idealele mari ale vieţii de astăzi.

Imperativul vremilor de astăzi este munca şi toţi, cari se vor înfrăţi cu ea în lupta pentru înfăptuirea acestei mari asociaţii a tineretului ortodox român, vor binemerita dela biserică. Pr. *Isacu*

*

Nesinceritate permanentă. — Uniaţia nu poate privì fără, răutate, situaţia dominantă a Bisericii ortodoxe în statul român. Şi nu mai conteneşte să persifleze, această demnitate a Bisericii ortodoxe, zeflemizând în modul cel mai puţin decent, şi fără a-i turbura pentru aceasta nimeni, Biserica şi credinţa neamului românesc. Când pot găsì vre-un cuvânt potrivnic ideii de Biserică dominantă, îl citează, de s'ar fi rostit undeva peste mări şi ţări. Aşa citează acum un astfel de cuvânt de-al lui Mussolini, uitând că Ducele a spus aceasta în senzul că nu vrea să aservească Biserica statului, aşa cum vrea fascismul hitlerist. Nici nu putea combate ideea Bisericii de stat în senzul ei obişnuit şi corect, căci atunci ar fi venit în contrazicere cu sine însuşi, ştiut fiind că prin Acordul dela Lateran a recunoscut catolicismul ca biserică de stat în Italia.

Dar mărunţii mercenari ai injuriei prin „telefon" ar fi trebuit şi din alt motiv să cugete puţin înainte de-a utiliza pe Mussolini pentru combaterea ideii de biserică dominantă (căci la noi, din păcate, e numai dominantă, nu de stat), Papa Pius IX a condamnat teza că religia catolică nu poate fi socotită ca religie de stat, în statele unde are ca adepţi majoritatea locuitorilor. Deci prin aceasta a susţinut că religia majorităţii trebue socotită în orce ţară ca religie de stat. Iată a 77-a teză din Syllabus, pe care a condamnat-o: «*Aetate hac nostra non amplius expedit religionem catholicam haberi tanquam unicam status religionem, ceteris quibuscumque cultibus exclusis*». Pe româneşte: «*In epoca noastră nu mai este de folos a socoti religia catolică ca unica religiune de stat, cu excluderea tuturor cetorlalte culte*».

Dacă vom pârâ pe scribii fără cap ai „Unirii" la Vatican pe tema aceasta, papa va trebui să-i condamne dacă ţine în adevăr la principiul pe care odată l-a formulat şi dacă nu vrea să-şi ciuruiască „infalibilitatea". De nu-i va condamna — şi nu-i condamna desigur — atunci n'avem dreptul să folosim acì numele unui dulce şi prea folositor năravr: *oportunism?*

*

Viaţa Ilustrată, *revistă de familie, a apărut Nr. 2 pentru Februar 1935.*

In acest număr se comemorează **revoluţia lui Horia,** *izbucnită înainte cu 150 de ani.*

Articole chibzuite şi mişcătoare, scrise în amintirea martirilor naţionali Horia, Cloşca şi Crişan, numeroase ilustraţii, şi alt bogat şi îngrijit material, în proză şi versuri, împodobesc paginile excelentei reviste sibiene, care se recomandă astfel dela sine creştineştilor familii din toată ţara.

Abonamente se fac şì la: Libraria Arhidiecezană, Sibiu.

Şi Dvoastră

vă economisiţi sigur frumoase diferenţe de sume cu cari vă acoperiţi alte necesităţi, făcându-vă cumpărăturile mărfurilor de **Coloniale, cafea, bonboane** etc. la marele şi renumitul magazin de coloniale şi cafea

„LA PAŞA"

Magazinul „LA PAŞA" pe lângă specialităţile de cafea, ceai şi cacao de prezent este cel mai bine asortat cu tot felul de coloniale, delicatese şi secţie specială pentru bonboneria „ZAMFIRESCU", „PALATULUI" etc., atât în cutii frumoase pentru cadouri la orce ocaziuni cât şi desfăcute — Furnizorii Curţii Regale.

Depozit de zahăr cu preţul cel mai ieftin al zilei.

Notaţi adresa, vizitaţi cu prima ocazie şi convingeţi-vă personal de calitatea superioară a mărfurilor cât şi de preţurile ieftine.

Câştig mic şi rulaj mare este deviza sinceră a magazinului „LA PAŞA".

Cei ce se prezintă la târguieli cu acest anunţ primesc cadouri. [1] 1—1 [R. S.]

SIBIU, strada Regina Maria 42

INFORMAŢIUNI

† Victor Lazăr, profesor î. p., un eminent pedagog, scriitor şi publicist, s'a stâns din viaţă în 28 Ianuar 1935, în al 66 lea an al etăţii sale, după o lungă şi sbuciumată activitate publică. A fost director al şcoalei comerciale sup. române din Salonicul Macedoniei; apoi a lucrat în Biblioteca Academiei Române, ca funcţionar al ei; a susţinut cu condeiul său numeroase publicaţii ale societăţilor noastre culturale, şi a colaborat sârguincios la reviste şi la ziare din Ardeal şi din alte părţi ale ţării. Regretat de toţi ceice l-au cunoscut, a fost petrecut de un mare uumăr de prieteni, foşti colegi şi alte persoane, la locul de veşnică odihnă, la 30 Ianuar, în cimitirut central din Sibiu. Dumnezeu să-l primească între drepţii Săi!

Proect de lege, în scopul înfiinţării unei *monetării naţionale,* s'a depus săptămâna aceasta în parlamentul ţării. — Se vor bate şi pune în circulaţie noui monete divizionare de: 25 şi 50 bani, 1 leu, 2 lei, 5 lei, 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, — în valoare nominală aproape de 5 miliarde lei.

Ministerul sănătăţii, prin deciziunea Nr. 103.951—935, dispune *obligativitatea* declarării pentru *Rugeolă,* deoarece această boală a apărut cu complicaţiuni pulmonare şi gastro-intestinale care dau un mare procent de mortalitate. Obligaţia de a declara această boală o au, în conformitate cu articolul 175 din legea sanitară: 1. Medicii curanţi; 2. directorii şcoalelor; 2. conducătorii stabilimentelor industriale, comerciale, azilelor, hotelurilor, hanurilor, închisorilor etc.; 5. capii familiilor; 6. persoanele care îngrijesc bolnavii; 7. orcine are ştiinţă de boală infecţioasă. — Declararea se face, pentru bolnavii de pe raza municipiului Sibiu, către *Serviciul sanitar al municipiului Sibiu;* iar pentru bolnavii din judeţ către Serviciul sanitar al *judeţului* Sibiu. — Medicul şef al municipiului Sibiu: *Dr. I. Sturza;* secretar *Jureş.*

ŞTIRI LOCALE

Predică în catedrala din Sibiu. Sâmbătă, 2 Februar 1935, (Intâmpinarea Domnului) va predica părintele *M. Neagu;* ear Duminecă, 3 Febuar păr. prot. *E. Cioran.*

CĂRŢI ŞI REVISTE

Calendare. Cunoscutele şi răspânditele calendare pentru popor ale firmei Krafft şi Drotleff S. A. din Sibiu: «*Calendarul Săteanului*» şi «*Amicul Poporului*» au apărut, pentru anul 1935, cu bogat material de învăţătură şi de petrecere. „Amicul Poporului", ajuns la frumoasa vârstă de 75 de ani, a îmbrăcat haină de sărbătoare. Intemeetorul calendarului a fost Visarion Roman, care l-a redactat timp de 29 de ani. Materialul din 1935 conţine o piesă teatrală, „Pelerinii", apoi povestiri istorice, poezii, articole economice, ş. a. îngrijit redactate de dl Horia Petra-Petrescu. Preţul Calendarelor este: „Calendarul Săteanului" Lei 12, „Amicul Poporului" Lei 18.

Poşta redacţiunii

Mai multora. Din multele scrisori ce le-am primit constatăm, că în sufletul preoţimii din întreaga noastră mitropolie s'a ridicat un val de indignare şi revoltă faţă de purtarea preotului Iosif Trifa. Toată lumea ştie *de cât sprijin* s'a bucurat acest preot din partea Inalt Prea Sfinţitului nostru mitropolit *Nicolae* şi acum cu amară ingratitudine are cutezanţa să se ridice împotriva ordinei şi disciplinei canonice din Biserică. Şi cu ce apucături! Dintr'o boală de care sufere vrea să-şi croiască nici mai mult nici mai puţin decât — *martiriu;* iar neascultarea şi răsvrătirea sa faţă de Biserică şi faţă de autoritatea bisericească vrea să şi-o înfăţişeze înaintea celor naivi drept — *persecuţie!* Dar oamenii cu judecată au văzut, din documentele ce le-am publicat în numărul nostru trecut, care este starea lucrului. Mişcarea Oastei, ajunsă sub noua conducere, se întăreşte, căci P. Cucernicii preoţi se ataşează acum cu toată încrederea la ea şi o iau sub conducerea lor. In mişcarea Oastei astăzi este o înviorare şi gazetele ei sunt tot mai vii şi mai frumos scrise. Situaţia părintelui I. Trifa merge spre clarificare, căci dintre oamenii înţelegători nu mai are pe nimeni în jurul său.

Nr. 36—1935

Concurs

Pentru întregirea postului de **preot-misionar,** se publică concurs cu termin de 30 zile.

Retribuţiunile împreunate cu acest post sunt: salarul dela stat, conform calificaţiunii şi anilor de serviciu prevăzut în bugetul Onor. Minister al Cultelor pentru preotul catedralei.

Dela concurenţi se cere calificaţiune preoţească pentru parohiile de clasa I.

Cel numit va îndeplini însărcinările pe cari i-le va da Consiliul arhiepiscopesc.

Cererile de concurs, însoţite de documentele personale: Absolutoriu teologic, Atestat de calificaţiune preoţească, Diploma de bacalaureat, Certificat de serviciu, se vor trimite pe adresa Consiliului arhiepiscopesc din Sibiu.

Sibiu, din şedinţa senatului bisericesc a Consiliului arhiepiscopesc dela 18 Ianuarie 1935.

Consiliul arhiepiscopesc

Redactor responsabil: Pr. Dr. D. Stăniloae

Editura şi tiparul Tipografiei arhidiecezane